

**ПІВНІЧНОУКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ
ІМЕНІ ГЕРОЇВ КРУТ**

**Приватного акціонерного товариства
«Вищий навчальний заклад
«Міжрегіональна Академія управління
персоналом»**

**Соціально-економічна та правова
політика України: виклики сьогодення**

**Збірник матеріалів
I Всеукраїнської науково-практичної
конференції
(6 грудня 2023 року)**

Чернігів 2023

УДК 332:330.322.1

E45

Соціально-економічна та правова політика України: виклики сьогодення. Збірник – Чернігів: Північноукраїнський інститут ім. Героїв Крут ПрАТ «ВНЗ «МАУП», 2023 – 226 с.

Друкується за рішенням Вченої ради Інституту
(протокол № 3 від 30 листопада 2023 р.)

*За загальною редакцією
кандидата економічних наук, доцента
Положенцевої Катерини Леонідівни*

Редакційна колегія:

голова – Положенцева К.Л., к.е.н., доцент

члени редакційної колегії:

Тітова Н.А., д.е.н., проф., ст.наук.спів.; Бантуш В.В., д.ю.н.; Ямпольць П.В., к.і.н.; Макаренко І.О. к.н.держ.упр.; Кононенко С.В., к.псих.н., доцент; Патlachук О.В., к.ю.н.; Проценко Е.Б., к.філ.н.; Ліхота О.В., к.е.н. Рябченко М.С., к.ю.н.; Положенцев Д.В., старший викладач; Маклюк О.В., старший викладач; Захарчук І.В., старший викладач; Болдирева В.М., старший викладач; Кайманова Я.В., старший викладач; Рябоконь Н.С., старший викладач; Акопов С.Е., старший викладач.

Статті надруковані в авторській редакції

Комп'ютерний макет Захарчук І.В.

Адреса редакції: 14000, Чернігів

вул. Промислова, 17

Північноукраїнський інститут ім. Героїв Крут «ВНЗ «МАУП»

Тел./факс (0462) 677-179

E-mail: maupchern@ukr.net

УкрІНТЕІ м. Київ

Посвідчення № 392 від 5 жовтня 2023 р. Про реєстрацію проведення I Всеукраїнської науково-практичної конференції на тему «Соціально-економічна та правова політика України: виклики сьогодення»

© Північноукраїнський інститут ім. Героїв Крут ПрАТ «ВНЗ «МАУП»

ЗМІСТ

Беспалова А.Р., Литвиненко В.М. Антикорупційна політика: правова основа.....	6
Бойправ Л.О., Осипенко І.П. Особливості допиту малолітніх та неповнолітніх осіб.....	12
Болдирева В.М. Способи захисту корпоративних прав учасників господарських товариств.....	16
Болдирева В.М., Іващенко П.А. Публічне адміністрування в умовах воєнного стану	22
Болдирева В.М., Колесник В.Д. Порівняльно-правовий аналіз захисту корпоративних прав в державах-членах Європейського союзу та Україні.....	26
Болдирева В.М., Меркун А.А. Форма установчих документів.....	32
Гарко А.М., Шульжик Ю.О. Взаємозв'язок стратегічного управління та конкурентоспроможності підприємства.....	37
Захарчук І.В. Проблеми правового регулювання відповідальності в міжнародному праві.....	43
Кайманова Я.В. Психологічні особливості адаптації дітей-переселенців.....	47
Кайманова Я.В., Дмитренко П.О. Вплив соціальних мереж на ментальне здоров'я, самооцінку, міжособистісні відносини та різноманітні аспекти життя особистості....	55
Квасній Л.Г., Малець А.С. Інновації та їх роль у підвищенні конкурентоспроможності підприємства.....	62
Кононенко С.В., Бірюкова Т.С. Трансформація особистості під час адаптації в умовах вимушеної еміграції.....	68
Кононенко С.В., Маклюк О.В. Впровадження міжнародних норм щодо протидії корупції у національне законодавство України.....	76
Кононенко С.В., Олефіренко І.О. Кібербулінг. роль соцмереж у формуванні світоглядних засад студентів.....	85

Кононенко С.В., Черненко Б.О. Реінтеграційний потенціал ветеранів як чинник успішної їх реінтеграції в соціум.....	95
Красногор О.В. Вчинення нотаріальних дій в Україні в умовах воєнного стану.....	105
Маклюк О.В., Кононенко С.В. Вища освіта в умовах воєнного стану.....	110
Перепада Д.О. Словотворчі властивості китайської мови як засіб опрацювання та засвоєння китаємовної лексики...	118
Положенцев Д.В., Талова В. Організаційні проблеми мотиваційного менеджменту в сучасних умовах.....	124
Положенцев Д.В., Тетерук А.П. Оплата праці, як основний чинник мотивування продуктивності праці...	132
Положенцев Д.В., Шевчик Д. Зовнішньоекономічна стратегія україни: концептуальні основи.....	138
Положенцева К.Л., Бондаренко В.С. Управління персоналом: суть, функції, методи, досвід.....	143
Положенцева К.Л., Варсегова Є.А. Новий закон України про авторське право та суміжні права	149
Положенцева К.Л., Положенцев Д.В. Інноваційні методи управління науково-педагогічними працівниками.....	155
Положенцева К.Л., Чижевський О.М. Проблематика податкової системи України та пов'язаних з нею управлінських рішень.....	162
Попова Г.Ю., Кисловська О.А. Ефективне планування фаз життєвого циклу проекту.....	170
Попова Г.Ю., Пугач М.В. Моніторинг витрат будівельного проекту.....	175
Попова Г.Ю., Харківська А.Д. Вдосконалення сіткового планування в проектному менеджменті.....	180
Проценко Е.Б. До питання впровадження інновацій у систему освіти.....	187
Пузирна Н.С., Труба В.М. Повноваження Бюро економічної безпеки.....	194

Пузирна Н.С., Фандєєва В.А. Заповіт подружжя.....	200
Рябокoнь Н.С. Вплив рівнів конструювання на різні види особистої діяльності.....	206
Рябченко М.С. Питання фіскальної децентралізації як складового фактору економічного розвитку.....	212
Сидоренко Є.В. Безбар'єність простору в Україні як основний принцип формування європейського суспільства.	217
Ямпoлець П.В., Варсегова Є.А. Професійно-ціннісні орієнтації як детермінанта побудови моделі підвищення кваліфікації офіцерів ДКВС України	221

*Перепада Д.О.,
к.пед.н., доцент кафедри східних мов
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»*

СЛОВОТВОРЧІ ВЛАСТИВОСТІ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ ЯК ЗАСІБ ОПРАЦЮВАННЯ ТА ЗАСВОЄННЯ КИТАЄМОВНОЇ ЛЕКСИКИ

Постановка проблеми. Глобальні економічні процеси, що відбуваються у світі, привертають увагу до держави, яка за останнє десятиліття перетворилася у потужного міжнародного партнера, виробника безмежної кількості продукції, що успішно імпортується у кожний куток світу. Китайська мова стає необхідною ланкою для налагодження та подальшого розвитку стосунків з КНР – політичних, економічних, культурних тощо, саме тому вивчення китайської мови стало популярним та з кожним днем набуває особливої актуальності і на території нашої країни, зокрема у вишах.

Актуальність обраної теми зумовлена тим, що словотворення органічно пов'язане з живими процесами розвитку лексики. Постійні зміни в суспільному житті, в суспільних відносинах, розвиток науки й техніки, мистецтва, культури відбиваються в саме в лексиці. Частина слів випадає з активного словника і з плином часу забувається, але, разом з тим, з'являється велика кількість нових слів - відбувається збагачення словника. Таким чином, дослідження словотворчих процесів є невід'ємною та вельми важливою ланкою опанування китайської мови, і, крім того, знання способів і засобів творення слів значно спрощує розуміння граматичних і синтаксичних зв'язків у реченні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Граматичні, фонетичні та лексико-граматичні особливості китайської мови висвітлено у роботах Кірносової Н., Козоріз О., Мурашевич К., Нечитайло М. тощо. Методиці викладання китайської мови присвячено низку наукових праць, а саме Ільченко А., Мельник

I., Мілюк К., Ситник І. та багатьох інших. Словотворчі можливості китайської мови розкрито у працях Коломієць Н., Сова М., Тихонової О. тощо.

Метою проведення дослідження є розкриття особливостей словотворчої системи китайської мови як засобу спрощення процесу опрацювання китаємовного тексту.

Виклад основного матеріалу. Загальновідомо, що слово або морфема у китайській мові є найважливішою мовною одиницею. Їй притаманний широкий спектр функцій, глибоке змістовне наповнення та гнучкість вживання. Можливості слова відповідати комунікативним вимогам потенційно невичерпні та необмежені. Велика складність і місткість слова створює необмежену кількість численних словотворчих властивостей, пов'язаних з особливостями процесу розвитку китайської мови протягом всієї її тисячолітньої історії [3].

Сучасна китайська мова володіє розвиненою словотворчою системою. Різноманітні способи утворення нових слів, що включають словоскладання, афіксацію, напівафіксацію, редуплікацію, морфемну контракцію, конверсію, фонетичні процеси тощо, представляють собою шляхи формування нової лексики, і разом з тим, формують важливий етап розуміння внутрішньої структури не тільки самої китайської мови, а й розуміння утворених слів та їх складових компонентів [5].

У словотворчій системі китайської мови дуже важливу роль відіграють лексико-семантичні угруповання складних слів, утворених способом словоскладання. Тому словотвір у китайській мові відноситься більше до лексикології, ніж до граматики. Процес творення слів відбувається постійно, нові слова з'являються майже кожен день у різних сферах суспільного життя, природничих та суспільних науках, освіті, побуті тощо [3].

Слова китайської мови, як номінативні одиниці, формуються з існуючих в мові слів, коренів, афіксів. У словотворчій системі китайської мови провідну роль відіграє спосіб словоскладання. Лексична одиниця, яка утворилася в результаті словоскладання, називається складним словом.

У путунхуа двоскладове слово є домінуючою лексичною одиницею. Компоненти складних слів часто являють собою самостійні лексичні одиниці, що здатні функціонувати окремо один від одного. Інколи компоненти складних слів представляють собою знаменні морфеми, які втратили в сучасній мові статус окремих лексичних одиниць і більше не здатні вживатися самостійно. Зазвичай словоскладання як спосіб словотвору здійснюється засобами простого додавання одного компоненту до іншого, адже китайська мова не має інструментів формального вираження відносин «морфема – слово – словосполучення» [4].

Наприклад: 多少 duōshǎo (多 багато + 少 мало = скільки), 衣服 yīfu (衣 одяг, одягати + 服 одяг, плаття = одяг), 月亮 yuèliang (月 місяць + 亮 світити = місяць); 关系 guānxi (关 зв'язок + 系 мотузка = зв'язок), 困难 kùnnan (困 оточувати + 难 складнощі = труднощі).

Афіксація – словотворчий спосіб, який полягає у приєднанні афіксів до знаменних морфем. У словотворчій системі сучасної китайської мови афіксація є також провідним способом словотворення. Існує два різновиди афіксації - префіксація і суфіксація. Слово, що утворилося способом афіксації, являє собою результат додавання кореня (знаменної морфеми) і афіксу (словотворчої морфеми, тобто суфіксу чи префіксу) [3].

Афіксація, як один з словотворчих способів, під час утворення нових лексичних одиниць, викликає появу різних явищ структурно-семантичного характеру. Так, у словотворчому процесі іменників широко розповсюджений суфіксальний спосіб оформлення кореневої морфеми, яка не отримала в сучасній китайській мові статусу слова і, отже, нездатна функціонувати самостійно. Із суфіксів іменників, що володіють високим ступенем деривації, слід перш за все назвати суфіксальні морфеми 子 zǐ, 儿 ér, 头 tóu, 家 jiā, 者 zhě, 巴 bā []. Наприклад, суфікс 家 jiā, що позначає деякі спеціальності (科学家 kēxuéjiā

вчений, 专家 zhuānjiā фахівець); суфікс 者 zhě позначає осіб, що належать до тієї або іншої професії або категорії осіб (作者 zuòzhě автор, 记者 jìzhě кореспондент) [5].

Засобами приєднання префіксу до знаменної морфеми утворюються префіксальні слова. Основною граматичною функцією префіксів є утворення нових лексичних одиниць, які відносять похідне слово до певної лексико-граматичної категорії, тобто встановлюють її категоріальну приналежність. Наприклад, префікс 老 lǎo утворює іменники, а саме лексичні одиниці, що позначають назви шановних людей, в тому числі з іронічним контекстом (老兄 lǎoxiōng шановний старший брат, 老师 lǎoshī вчитель, 老慳 lǎo qiān скнара).

Розглянемо й інший спосіб творення слів у китайській мові – напівафіксацію. Вона представляє собою такий спосіб словотворення, при якому до кореня приєднується напівзнаменна морфема. Характерною особливістю напівафіксів є їх здатність утворювати групи слів, які позначають певну семантичну категорію (особи, предметності, процеси тощо). Разом з тим, вони характеризуються високою словотворчою продуктивністю, тобто здатні утворювати достатньо велику кількість лексичних одиниць [3].

Напівсуфіксація охоплює широку семантичну сферу. Створювані цим способом слова виражають найрізноманітніші поняття – їх використовують для позначення осіб, які займаються різноманітною діяльністю, різні предмети та речі, ознаки предметів, а також різні зміни та процеси, наприклад напівсуфікси: 员 yuán, 师 shī, 生 shēng, 汉 hàn, 夫 fū, 手 shǒu, 丁 dīng, 派 pài, 物 wù, 品 pǐn тощо. Серед лексичних одиниць, які були побудовані саме засобами напівсуфіксації, можна побачити 演员 yǎnyuán актор, 博士生 bóshìshēng докторант, 产品 chǎnpǐn продукція тощо.

Морфемна контракція являє собою специфічний спосіб творення слів у китайській мові, що передбачає скорочення

багатоскладового слова або термінологічного словосполучення за рахунок видалення певного компонента (морфеми) [4], наприклад: 快递 kuàisù – 快速递送 kuàisù dìsòng – експрес-доставка, 科技科学 kējī jìshù – 技术 kējì.

Редуплікація є словотворчим способом, коли відбувається подвоєння знаменної морфеми, або складання двох ідентичних морфем. Синологи виділяють два види редуплікації, коли у результаті словотворчого процесу виникає лексична одиниця з новим значенням або двоморфемний варіант певного слова, наприклад: 夜 yè ніч → 夜夜 yèyè кожен ніч; 走 zǒu ходити → 走走 zǒuzǒu походити, погуляти; 等 děng чекати → 等等 děngděng зачекати, 小 xiǎo маленький → 小小(的) xiǎo xiǎo de дуже маленький.

Перспективи подальших розробок. Словотворча система китайської мови є вельми специфічним та складним механізмом, який репрезентує процеси виникнення, вживання та функціонування лексичних одиниць як в усній, так і в писемній мові.

Дослідження словотворчої системи китайської мови необхідні не тільки для поглиблення синологічних розвідок у галузі лексикології китайської мови, на нашу думку знання основних моделей словоскладання, афіксації, напівафіксації, контракції та редуплікації здатне сформулювати вміння аналізувати лексичні одиниці, розуміти значення слів, виходячи із значення словотворчої основи, та краще запам'ятовувати лексику в процесі вивчення китайської мови.

Література

1. Козоріз О. Словосполучення та словотвір у сучасній китайській мові. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Східні мови та література*. 2011. Вип. 17. С. 16-18. https://www.libr.dp.ua/text/vknu_2011_17_5.pdf

2. Коломієць Н. Словоскладання як спосіб словотвору генетичної терміносистеми сучасної китайської мови. *The 5th*

International scientific and practical conference “Innovations and prospects in modern science” (May 8-10, 2023) SSPG Publish, Stockholm, Sweden. 2023. 425-428 pp. <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2023/05/INNOVATIONS-AND-PROSPECTS-IN-MODERN-SCIENCE-8-10.05.23.pdf#page=425>

3. Перепада Д.О. Навчальний посібник з дисципліни «Лексикологія китайської мови» для студентів спеціальності 6.020303 «Мова та література (китайська)» денної форми навчання. Кредитно – модульна система організації навчального процесу. Краматорськ: ДІ ПрАТ «ВНЗ «МАУП», 2019. 47 с.

4. Сова М. В., Вечоринська Т. В. Словотвірні-структурні особливості нової китайської лексики, пов'язаної з пандемією коронавірусу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Одеса, 2021. 47 (2). http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v47/part_2/28.pdf

5. Тихонова О. Основні моделі утворення неологізмів у китайській мові. *Китайська цивілізація: традиції та сучасність*: 36. ст. К., 2009. С. 131-134. <https://sinologist.com.ua/wp-content/uploads/2016/02/%D0%A2%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0.pdf>